

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfi-
zetések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

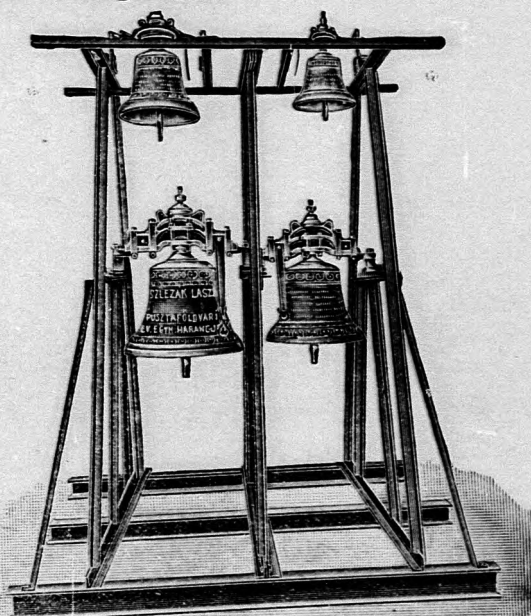
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

77. szám. (Saját házában)

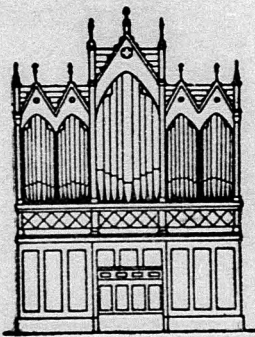
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatlik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, sussai, szentendreai, tiszadadaai, zádorházaai, orosházaai, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszkaai egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltőbb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Löfkovits Arthur

— órák, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

KONFIRMÁCIÓRA ELŐKÉSZÍTŐ KÁTÉ

REFORMÁTUS NÖVENDEK SZÁMÁRA.

IRTA:

SZOBOSZLAI PAP ISTVÁN.

KÖZREBOCSÁTOTTA:

RÉVÉSZ BÁLINT

ÁTDOLGOZTA:

S. SZABÓ JÓZSEF.

64. kiadás. — Ára 36 fillér.

A nagytszeteletű lelkész uraknak 10 százalék engedményt és minden 10-re egy ingyen-
† † példányt adunk. † †

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Isten titkainak sáfárai.

Beköszöntő beszéd.

Alapigék: „Amiképen az Isten méltatott minket arra, hogy reánk bizza az evangéliumot, akképen szólunk: nem úgy, hogy embereknek tessünk, hanem az Istennek, aki megvizsgálja a mi szívünket.“ (Pál I. Thess. 2., 4.)

„Úgy tekintsen minket az ember, mint Krisztus szolgálót és Isten titkainak sáfárait. Ami pedig egyébiránt a sáfároknak megkívántatik, az, hogy mindenik hívnek találtsák.“ (Pál I. Korinth. 4., 1—2.)

Keresztyén Gyülekezet! Amidőn először álllok meg előttetek itt, e helyen, mint e gyülekezetnek Isten akaratjából ide rendelt lelkipásztora, — elválasztva Isten evangéliumának hirdetésére (Róm. 1., 1.), igaz szeretettel köszöntelek benneteket. „Kegyelem néktek és békesség Istentől, a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól.“ (I. Korinth. 1., 2.) „Áldott legyen az Isten és a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja, „hogy minden dolgokat szeretetben ment végbe“. (I. Korinth. 16., 14.)

Látom, hogy mindnyájótoknak tekintete kérdőleg fordul felém. Öntudatosan, vagy öntudatlanul az a kérdés iparkodik elő az öntudat küszöbe alól, hogy *mit* hozott az előttünk még sok tekintetben ismeretlen újonnan érkezett? Ker. Atyámfiak! Jogos a kérdésetek. Ha most, az első találkozás pillanatában sem fordulnátok némi várakozással felém: igen megszorodhatnék a szívem.

Mutasd meg, *mit hoztál*. Ebből, ha nem is tudjuk, legalább sejtjük, hogy *ki vagy?*! Ha lehetséges volna a lelket is, mint a képeket fehér vászonra vetíteni: megselekedném. De a lelkünkben hordozott kincseket az első találkozásnál nem tudjuk egymás elé rakni. Engedjétek meg azért, hogy a kérésetekre *megfordítva* feleljek. Gyarló emberi szóval, rebegő nyelvvel *most* azt mondhassam el előttetek, hogy *kinek* érzem és akarom magamat tudni közöttetek. *Ebből* sejtsetek meg, hogy miket hoztam számotokra.

*

Mindenekelőtt látjátok, hogy *ifjú* vagyok. És ezzel kapcsolatban tartozom előttetek egy őszinte vallomással: nem egykönnyen tudtam elszánni magamat az indulásra. Valamit éreztem én is Jeremiás húzódozásából: „Ah, Uram Isten! Ímé, én nem tudok beszélni; hiszen ifjú vagyok én!“ (Jerem. 1., 6.) Aztán nekem is mondá az Úr: „Ne mondd ezt: Ifjú vagyok én, hanem menj azokhoz, akikhez küldelek téged és beszéld mindazt, amit parancsolok néked.“ A lelkem mélyén azt az újszövetségi biztatást is hallottam: „Elég neked az én kegyelmem.“ Engednem kellett. Pedig szinte úgy éreztem szívem cserélek, amikor elszakadok azoktól, akiket az én lelkem nagyon szeretett. A pásztorok Pásztora azt mondta rá: „Más juhaim is vannak nekem!“ (János ev. 10., 16.) A nagy világszölnök másik pásztaájába állítottam bele, de amely ép oly értékes, kedves a Gazda előtt, mint amaz.

Az ifjú kor hasznos is, káros is lehet, mindenesetre elsősorban a hordozójától függ. Itt cseng a fülemben Pál tanácsa: „Senki a te ifjúságodat meg ne utálja, hanem légy példa a hívőknek a beszédben, a magaviseletben, a *szeretetben*, a lélekben, a hitben, a tisztaságban.“ (I. Tim. 4., 12.) Ebben a vigyázásban nem akarok elfáradni, hogy hasznos lehessen ifjúságom. Kérkedni látszanám, ha többet ígérnék, azért csak azt mondom, hogy főképpen a *szeretetben* kívánék példa lenni. Az igazi szeretetnek mindig fontos vonása volt az, hogy bizalommal előrenyújtja a kezét, hogy bizonyos tekintetben *előlegezett*. Ezt a vonást az Isten arcáról nyerte, aki „előbb szeretett minket“.

*

Az ifjúság csupán *ígéret*. Keveset mondanék hát, ha *egyébnek* nem érezném magamat. Boldog vagyok, hogy azok közé számlálhatom magam, akik Pállal elmondhatják, hogy „az Isten méltatott minket arra, hogy reánk bizza az evangéliumot“. A tiszta, a szent, a tökéletes, igaz Isten. „Méltatott“, mert nem lehet szó egy

porszemnyi érdemtől sem. Ingyen kegyelemből így tetszett ő szent Felségének.

Az evangélium = Krisztus. Isten egyszülött Fia, mert róla szóló „örvendetes üzenet“ a bűnben, nyomorúságban gyötrődő világ számára. Erről az isteni Megváltóról, tiszta, nemes Istenemberről kell szólnia hát szavunkon, egyéniségünkön keresztül az evangéliumnak. Amikor ezt ránk bízta az Örökkévaló: módot és alkalmat adott nekünk arra, hogy a legtisztábbnak, a legszentebbnek társaságában éljünk állandóan. Mindnyaján azok vagyunk, akikké a környezetünket képező személyek hatása tett. Azok, akik a legmagasabbat választották, nyerték környezetül, a legmagasabb hasonlatosságára fognak átalakulni. Vannak emberek, kiknek társaságában mindig a legjobb éniük kerekedik felül. Amíg velük vagyunk, nem támadnak aljas indulataink és nem hagyják el szeretetlen szavak az ajkainkat. A puszta jelenlétük felemel, tisztít, megszentel. A mi természetünk legjava, azt mind napfényre hozza a velük való társalkodás és olyan hűrok zenéjét is megcsendülni halljuk itt, a *lelkünk* mélyén, melyekről addig nem is tudtunk. Képzeld el atyámfiai, hogy csak ez a hatás folytatódik egy hónapig, egy évig, egy életén át és mivé nem alakulhat az életünk! Itt, a mi életünk közönséges talaján is, a mi nyelvünket beszélő, a mi utcáinkon járó, a naponként mellettünk dolgozó emberek között is vannak lélek-megszentelők. Itt, a

közönséges poron és hamun is átszűrődik a menny, itt, a múlandó közege át is újjáteremtő energiák áradnak.

S ha emberekkel. — kikben a Magasságos erejének *csak milliómod része* lüktet. — együttélve már emelkedik és tisztul a lelkünk, hol szabhatjuk akkor határát a Krisztus hatásának? Sokratesszel élni — bölcsésé kellett, hogy tegyen akárkit is. — Aristidesszel élni — igazzá. Assisi Ferenc mellett gyöngéddé kellett válni; Savanarola mellett erőssé.

De, aki a Krisztussal élt együtt? Annak át kellett alakulnia Krisztushoz hasonlóvá; egy szóval: keresztyén emberré.

Ezt jelenti, hogy „az Isten minket arra méltatott, hogy reánk bízta az evangéliumot“. Nemesak a szólását, hanem *így, az élését* is.

Pál ezt így fejezi ki: „úgy tekintsen minket az ember, mint „*Krisztus szolgáit*“. Így lesz a szolgálat — méltósággá. Pál ezt meg is magyarázza: úgy tekintsen minket az ember, mint Krisztus szolgáit; azaz: mint „*Isten titkainak sáfárait*“.

Szolga vagyok, de mivel szabad akaratomtól nem fosztott meg az én Uram: *sáfár* vagyok, akire a Fiáról szóló evangéliumot, a legnagyobb kincsét bízta, neki tartozom hát a számadással is. Az Isten titkai? Mit értsünk ezek alatt? Azt, hogy az Atya az atyai házban mit határozott a tékozló fiak feől. Vagy, mint a dicséret író éneklí:

TÁRCA.

Adventi imádság.

Vallásos estélyre I-ső Adventen.

Hozzad jövünk Isten, legjobb Atyánk
 . . . Tied szívünkben minden érzemény!
 . . . Ős mert körülünk a világ rideg
 És szeretetben oly nagyon szegény.

Szeretni jöttünk Tégedet Urunk,
 Gyűjteni boldogságunk kincseit, . . .
 Mert érzi lelkünk, hogy szüksége van,
 S hogy abból egyet ma is fellel itt.

. . . Egyet esupán, óh nem kell több nekünk,
 Csak egyetlen édes reménysugár,
 Hogy nem hagysz el magunkra jó Atyánk,
 Hogy hő imánk Tégedet megtalál.

És ez az egy igaz, bizó remény
 Megacélozza a munkán kezünk

Széttépni láncát bennünk a gonosznak,
 Ha Ellened még újra vétkezünk.

Segíts azért hát óh mi Istenünk,
 Hogy ez az est egy szép Advent legyen,
 Mikor hitünk, könnyeink, reményünk
 Megváltója szívünkben megjelen.

S újjá születünk általa mi is
 Meggyülni mindazt, ami gonosz;
 Rettegni önmagunktól sokszor így,
 Ha testi vágy kígyója ostoroz.

Szeretni azt, minek jutalma itt
 Világ szerint megvettetés, kereszt:
 A jót, igazt, mi éltet boldogít . . .
 Óh Te tanítsd Atyánk nekünk meg ezt.

S engedd, hogy szálljon ma Advent reánk;
 Szentlélek szárnyán újult szent öröm . . .
 Ihlesse lelkünk édes sejtelem:
 Ne csüggedjen, mert Megváltója jön. Ámen.

Kovács Lajos,
 kisvárdai lelkész.

„Jelentsd ki, miként kedvezett
Nékünk es miket végezett
Idvességünknek dolgában.
Az *Atya titkos* tanácsában.
Mert mi hozzánk azért jöttél.“

(95. dics. 1. v.)

Klasszikus szépséggel fejezi ki, hogy Istennek *titkai* azok, amiket Ő, a maga végére mehetetlen tanácsában üdvösségünk felől határozott. Hol van a *kinyilatkoztatás*, az Isten titkainak felfedése egész teljességében elébünk tárva? Az evangéliumban, amely ránk bízott, így lettünk, így vagyunk Isten titkainak sáfarai.

*

Ker. Gyülekezet! Mivel Isten titkainak sáfarai vagyunk, az örök evangéliumnak megbízottai: ott, ahová állítottunk, mi vagyunk a felelősök, hogy ez az evangélium *rendeltetését, hivatását* elvégezhesse.

1. Ha az evangélium *örömhír* s ennek szét-hordozása rám bízott, mert a Krisztus képében járok követségben: akkor *nekem kell* — értitek a szót: kell! — először ezzel az örömhírral napsugarassá tennem a lelkemet, családomat, környezetemet. Én is felelős vagyok, hogy rajtam keresztül ez az örömhír hogy' zengett ki a világba? Minden bánatos arc, minden kicsorduló könny engem is vádol.

Az örvendező ember a harmóniát szereti.

Adventben.

Körültünk néma, vak sötétség,
Gyülölség átka a szívekben.
Fogytán a kenyérünk a kasban,
Szűkölködünk a lelkiekben.

Óh, balzsamosztó jobb kezével
Ennyi fájó sebet ki köt be?
Ki gyűjt nekünk fényt e homályban?
Vagy benne járunk mindörökre?

Te vagy Uram, a mi Királyunk!
Kelj fel a mi segítségünkre.
Kezünket összetéve kérünk:
Adj vidulást beteg szívünkre.

Küldj valakit a te nevedben,
Rá milliók most várva várunk,
Kit prófétáltál réges-régen:
Küldj Szabadítót a világnak.

Baja Mihály.

a békességet, sőt ellenállhatatlan belső kényszer üzi-hajtja, hogy az örömet, örömeinek derűjét minél több szívnek tovább adja. Az örvendező ember akkor a legboldogabb, ha *örömeinek titkait* felfedheti mások előtt, hogy örvendezőket lásson maga körül. Büntesd meg a gyermeked: durcásan a sarokba húzódik, ott szepeg. Adj néki igaz, hamisítatlan nagy örömet: nincs maradása a házában, csak ki... kifelé vágyik... máris szökdelve mutogatja, szétárasztja örömet pajtásaira...

Hogy én, hogy mi valóságos örömhírnek tartom-e, tartjuk-e a szolgált evangéliumot: akaratlanul is elárulja a magunktartása, az életünk. Jaj nekünk, ha a beszédünk ellentétben áll az életünkkel! Ki hisz akkor nekünk?...

2. Ha az evangélium *világosság* a sötétségben ülök számára s rám bízta Isten: véka alá rejthetem-e? Sőt, nincsen addig, ne is legyen nyugalma a lelkemnek, míg először az *én lelkemből* el nem űz minden sötétséget, hogy a *hitnek* csudálatos világosságára eljussak. „Az Úr az én *Világosságom*“, kiált fel Dávid, a zoltárköltő nagy király, személyes tapasztalatommá vált-e ez? Tudom-e, hogy rajtam fordul meg, hogy *ebből a Világosságból* mennyi tükröződik bele ebbe a bánatba borult, sötét világba? Ha igen, akkor azt is érzem és tudom, hogy Isten mire, mily végtelen nehéz szolgálatra *méltatott*.

3. Az evangélium *élőkenyér* és *élővíz* volna, Mondjátok, méltó voltam az Isten bizalmára, hogy e táplálék és ital osztogatását rám bízta: amikor magam is éhezem és szomjúhozom? Csoda-e akkor, ha száraz kenyérdarabkával, vagy morzsalékokkal tudom táplálni a rám bízott halhatatlan lelkeket és poshadt vizet itatok velük? Óh pedig, mondjátok, volt-e valaha idő, amikor jobban éheztek és szomjúhozták ezek és százezrek az életet adó javakat, mint *most*, amikor a test szerint való élet olyan nagyon hasonló a mező virágjához, mely reggel virágzik és estvére kelve elszárad? Tele van a világ éhező, szomjúságtól elepedt lelkekkel. A kiáltásukat melyikünk nem hallja? Óh te, szegény sáfár, de szörnyűséges *most* a heizyeted, ha eddig még a magad kicsiny korszóját sem tudtad megmeríteni az örökélet forrásában!

4. *Kovács* az evangélium, amely hivatva volna az egész téstát: az egész társadalmat megkeleszteni. De hogyan hasson, ha örökösen elvonatik a téstától? „Isten méltatott minket arra, hogy reánk bizza az evangéliumot“, de mi nem méltatjuk Istent arra, hogy ezt a tőle nyert kovászt kipróbáljuk. Szólni még csak szólnunk, mert kénytelenek vagyunk vele, de a magunk életének néhány összemarok lisztecskéjét

*

nem kelesztjük meg vele. Ebben az elszigeteltségben hiába van benne az immanens, lélekformáló erő . . . Sokat beszélünk már arról az eljövendő, szebb, boldogabb, új Magyarországról. Mostantól fogva kényszerítve leszünk ezért *élni* is. Hiszen egy egész férfigeneráció kivágit a nemzet eleven testéből. Kezünkben van, mi formáljuk a jövőt, az új Magyarországot. Sokféle csodaszert ajánlottak e célra, s mi mind kipróbáltuk. Több-kevesebb csalódást hozott valamennyi, hát félretettük. Most, a világdúlás idején vegyük elő a régit: a kovászt. Öreg is, sokszor ki is csúfolták, sokszor vissza is éltek vele, de azért, ha használták: az egyénnek, a nemzetnek életében mindig bevált. A nemesség minél régibb, — mondják — annál becsesebb. Én úgy tudom, az *igazság* is ilyenformán van. Az elmúló kétezer év előttem nemcsak avultságról, hanem az idő vasfoga által ki nem kezdhető, igaz értékről beszél.

5. Só lehetne az evangélium. Mint só: betölthetné mind a két hivatását. Egyfelől *megízisíti* az életet, semmi mással nem pótolható zamatot ad néki, másfelől *megőrja* a rothadástól. Aki a maga egyéni életében még nem *kóstolta* meg az evangélium ízét, mézét: az nem is tudhatja, hogy az emberi élet legnagyobb szépségeitől fosztotta meg magát.

Nemcsak a természeti világ, hanem a *lélek* világa is tele van bacillusokkal, rothadást terjesztő mikrobákkal. Amint a testemnek szüntelenül le kell győznie ez apró ellenségek szervezett támadását: a lelkemnek is. A legnagyobb mélységében ezt sejtette meg a zsoltáros, amikor így kiált föl:

„Kegyelmezz meg *óránként!*“ (86. Zs. 2. v.)

Az örökös inficiálódásnak csak rothadás lehet következménye, ha nincs ellenhatás; hogy rothadásnak indult *kint* és *bent* sok minden a mi régi világunkban és pedig széles körben és

jó mélyen: annak nyilvánvaló jeleit — elismerem — nem én láttam meg először, nem is én mondom. A jeremiádokat különböző hangnemben elsírtuk, de a rothadás igazi ellenszerét: a konzerváló sőt nem használtuk, vagy annyira szörványosan és kismértékben, hogy a baj leküzdésére nem volt elegendő.

*

Ker. Afiai! Már most mi, akik itt állunk a múlt és a jövő határmesgyéjén, mielőtt nekiindulnánk a „bizonytalan“ jövőnek: vegyük számba a múltnak biztos értékeit. Annyiban *ránk* van bízva, hogy *milyen legyen a jövő*, amennyiben *a magunk és fiaink élete szövődik bele*.

Most, amikor előttetek állok e sok emlék által megszentelt helyen: ezért szedtem számba örök javainkat. És most soha nem érzett felelősséget tudok a vállaimon. A rám, a ránk bízott kincseknek egész garmadáját és tündöklő értékét látom én ebben a sokat kimosolygott szóban: *evangélium*.

Úgy érezte Pál is, hogy ezekhez a javakhoz avatatlan kézzel nyúlni: *bűn*. Ezekről ihletett ajakkal volna szabad még beszélni is. A reánk bízott öröm, fény, szépség, erő, íz, eledel, ital mentől drágább a magam használatában: annál jobban érzem, hogy „*mire*“ méltatott az Úr.

Ezért szólok Pállal így: „*Amiképen* az Isten méltatott minket arra, hogy reánk bízta az evangéliumot, *akképen* szólunk“. Ezekkel kapcsolatban megdöglő szó nem jöhet ajkainkra. Mert *amint* az Istentől vettük a szolgálatra, a sáfárkodásra való megbízatást: *aszerint* Hozzá szabjuk magunkat *szólásban, cselekvésben*.

Ne csodálkozzunk e páli szavakon. Ilyen magaslaton állott, amikor írta őket. Az Isten titkainak sáfára *is* ilyen magaslaton áll: ezért emberek *tetszése*, vagy *nem* *tetszése* nem befolyásol

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM. GYÁR: ÖNTÖHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEGYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

hatják a legszentebb szolgálat közben. Nem azért negligálható az emberek tetszése, mert emberektől származik, hanem azért, mert mindenkifölött a szíveket vizsgáló örök Istennel kell állandóan harmóniában lenni. A lelkiismeret helybenhagyó, vagy kárhoztató szavát nem emberi tetszés kormányozza, hanem Az, „aki megvizsgálja a mi szívünket“. Hiába próbálom bármilyen módon is megnyugtani, ezt a szolgálátra küldő Úr magának tartotta fönt.

*

Látjátok Atyámfiak, itt, a szemeitek előtt állottam a *legnagyobb mérték* alá. Ne bánjátok. Hadd maradjak alatta. *Így* legalább állandóan *kicsínységemnek* tudatában szolgálhatok, sáfarkodhatom köztetek. Talán ad növekedést Az, aki a kezében tart engemet is, s ide állított.

Nem igaz a régi közmondás, hogy a szó elrepül. A szó is megmarad, csak cselekedetté, *életté* kell érlelni. Az evangélium szavait a magam cselekedeteivé, életévé, s ezeken keresztül bennetek is cselekedetekké és életté szeretném érlelni. Amennyire rajtam áll, s az Úr is akarandja: a sáfárságban ama régi, egyetlen kívánalmat *vágyom* megszerezni, melyet Pál tömören így formulázott: „Ami pedig a sáfároknak megkívántatik, az, hogy mindenik *hívnek* találhassék“. *Hív, hívséges*: emberi mértékkel milyen kevés, milyen könnyű; istenivel: milyen nagy, milyen nehéz!

Ne vegyétek szerénytelenségnek, csak a ragaszkodás természetes, a lelki összeforradás nélkülözhetetlen kellékét lássátok benne, ha *ezt a hívséget* a ti részetekről is várom, igénylem. Harmónia nélkül nincs békesség, békesség nélkül nincs igazi haladás. Kétfelé, sokfelé húzásból nem fakadhat harmónia.

Ebben a tudatban ajánlom fel néked, nagy, nemes gyülekezet, ifjúságomat, szívem szeretetét, két kezem és agyam minden mozdulását, lelkem

őszinteségét, életem hűségét. Itt a kitárt kezem, hasonló érzéssel add ide te is a magadét. Ma, az első nap induljunk *így*, együtt, a kölcsönös munkára, kölcsönös szeretetben az együttes diadalomra.

Így akarunk *szívélyesek* lenni ti közöttetek, „miként a dajka dajkálhatja az ő gyermekeit. *Így* felbuzdulva irántatok, készek vagyunk közleni veletek nemcsak az Isten evangéliumát, hanem *a mi magunk lelkét is*, mivelhogy szereteteinkké lettetek nekünk“. (I. Thess. 2., 7—8.)

Ne mondjátok, hogy ígéretnek is sok. Én nem tudom elképzelni sem a hűséges, igaz szolgálatot *lélekközlés* nélkül! Akit igazán szeretünk: annak a szívünket ígérjük oda. Mivelhogy szerettemmé lettél Keresztyén Gyülekezet, azért vagyok kész veled *közleni* a lelkemet, a szívemet. Én is vallom a nagy apostollal, hogy „ha minden *titkot* és minden tudományt *ismerek* is és ha *egész hitem* van is, úgyannyira, hogy hegyeket mozdíthatok ki helyökből, *szeretet* pedig *nincsen* én bennem: semmi vagyok!“ (I. Korinth., 13., 2.)

Ettől őrizzen meg mindkettőnket az Úr!
Amen!

Marjay Károly,
mezőtúri ref. lelkész.

A mi hitvallásunk.

Dr. Hatala Péter, midőn összeütközésbe jutott a régi világrénddel, e cím alatt védelmezte meg álláspontját. Orthodoxus kálvinistaságunk miatt támadnak minket debrecenieket is. A kolozsváriak és pestiek, mert nagyon is azok vagyunk. Az ő lutheránusok, mert már nem vagyunk eléggé azok és a hitetlen Kolozsvárral szemben nem a pesti kegyes kálvinistákkal tartunk.

Mind a két nézet tulzás, de mind a kettő tanulságos. Azért búcsúzól rendre foglalkozom velük. Különösebben plasztikusnak tartom a Nagy Károly felfogását, ki nekünk hatalmi törekvéseket imputál s úgy látja, hogy mi a kath. ultranontanizmus ellen fegyverkezünk.

GEBAUER KÁROLY ÉS TÁRSA

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET. — (KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debrecen sz. kir. város legrégibb temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben.

Elvállal temetések rendezését Debrecenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kívánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeletteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a harkter bármely részéből, előre megállapított legszolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és érc koszorúkból.

Sürgőnycím: Gebauer temetkezési intézet Debrecen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

Festői előadása és képzelete szerint látja a mi felvonulásunkat és hadrendünket is; középen a tiszántúli orthodoxus derek haddal, jobb- és baloldalon a testvér lutheránusokkal, szabadkőművesekkel és szocialistákkal. Hibánk csak az, hogy a belsőre, a lényegre nem fordítunk kellő gondot. (De ebben megjavulhatunk még és javulunk is talán.) Erre a festői előadásra ami a esatarendet és felvonulást illeti, az az óhajításunk, hogy bár csak így volna! s a fogyatkozásainkra nézve az a megjegyzésünk, hogy régebben, midőn a debreceni főiskola egyetemi fejlesztéséről volt szó, maga Nagy Károly is kedvezőbben ítél rólunk és úgy jellemzett bennünket a pesti, az egyéniséget inkább előtérbe állító, szerintünk pietristico, aristokratikus, idealistico, anárkikus iránnyal szemben, mint akik inkább a közintézményekre fektetik a fősúlyt (internátus, tanárképző, diakonissza-képző stb.) és ezekkel akarják körül bástyázni az egyházat s kipótolni a régi főiskola feladásával megbillent egyensúlyt. A közintézmények s a közegyház volt csakugyan eddig előttünk a fő s nem az egyének; de az intézmények és a köz mégis az egyének érdekéből.

Nagy Károlynak jó szeme van, abban amit elmond s ahogy elmondja van benne művészet és van igazság is, de a teljes igazság még mélyebben fekszik. Az pedig, amit az ő lutheránusok rólunk elmondanak, hogy mi Zoványi miatt elárultuk volna a kálvinizmus ügyét, merő félreértés és tévedés. S a másik, hogy a pesti pietistákkal kellene tartanunk, felesleges jó tanács.

Mi ismételve hangsúlyozzuk, hogy nem értettünk egyet a Kálvint támadó magyar tudóssal, de másfelől az ellene használt fegyvereket sem helyeselhetjük s az üldözött egyén iránti természetes rokonszenv és humanitás mellett, főleg a protestántizmus nagy hagyományaihoz, a hit és gondolat szabadság jogához való ragaszkodás vezetett, midőn ügyében szót emeltünk és elítélése miatt tiltakoztunk. Azóta ez a per eldőlt s nem a vádlók javára dőlt el.

A vesztesek azonban azóta nem feledték el, hogy útjokban állottunk s hogy a tanártársa ellen vádaskodó tanítványai közt is tanukat kereső személyes gyűlölkö-

dést nem helyeselhetjük és elítéljük. (Ezért hurcolnak még ma is, de éppen ez a mi elégtételünk.)

Azoktól, akik a compelle intrare, a kath. tekintély elvét védik s akik cafolás, megértés helyett a kényszer eszközeit használják — minket egész világ választ el.

Messze vagyunk azoktól is, akik a közös keresztényiség címe miatt minket is a retrograd irányzatok szolgálatába szeretnének állítani s akik a többek között a tudományos kutatással, a szabad társadalmi áramlatokkal szemben elfoglalt állásponturnak miatt is támadnak.

Mi a teljes tudást az istenség elengedhetetlen attributumának tartjuk s minden tudást az Istenre, mint legfőbb okra vezetünk vissza. A tudománnyal való foglalkozást, a tudományos kutatást ennél fogva a legszen- tebb foglalkozásnak minősítjük. Ezért még az ú. n. vallástalan, vagy helyesebben egyházellenes tudományt sem vetjük meg és még az ilyen tudóst is megértéssel kezeljük, akár csak a művészeket. Becsüljük bennük a tehetséget, kerüljük az eltévelyedést és sajnáljuk az egyoldalúságot; máglyára pedig egyáltalában nem hurcoljuk őket. De mi az ilyen tudósokat nem tartjuk normális tudósoknak. Az igazi tudomány az istenség maga.

Szerintünk nem is igazán protestáns hang, mely folyvást a tudás ellen hadakozik s helytelen taktika az, mely a haladó társadalmi irányzatokat, így p. u. a szabadkőműveseket ellenség gyanánt kezeli.

Nekünk ők nem ellenségeink, csak a kath. egyház hatalmi törekvéseinek. A vallási türelmetlenségnek, a szűkkeblű felekezeti elfogultságnak, a sötétségnek, amelyek minket is akadályoznak.

Ellenben természetes szövetségeseink a Krisztus által parancsolt és hirdetett egyetemes testvériség és tökéletesedés elvének megvalósításában s az elnyomott nép felszabadítására irányzott törekvésükben és a felvilágosodás terjesztésében. Az evangelium világosságát, a mi egyházunk érdekeit tőlök mi nem félhetjük. Még a szocialistáktól sem, akikkel mi sok tekintetben nem azonosíthatjuk és nem is azonosítjuk magunkat, de velők, mint a néppel és egy boldogabb, jobb kor úttörői-

TÓTH GYULA vaskereskedése

DEBRECEN, a Városháza sarkán.

„PREMIER“ és „METEOR“ tartósan égő szénkályhák nagy raktára.

Ezen kályhánál a pontos szabályozás által a legnagyobb hőség és tartós égés érhető el s miután a tüzelő anyaggal takarékoskodni lehet, ez idő szerint a legolcsóbb fűtő-eszközök egyike.

***** Képes árlap kívánatra ingyen. *****

vel, mely hitünk szerint igazabb keresztyén társadalom leend, mint a mostani, nyíltan rokonszenvezünk.

Mi nem felejtjük el, hogy a nép az alap; ez a termő talaj, melyből a nemzet fejlődése fakad. Ez a tenger, mely a faj nagyteljeségeit termi és az ország, a társadalom óriási építményeit, nagy hajóit hordozza. Az intelligencia, az anyagi és a szellem arisztokrácia csak a nép, a faj, a tömeg erőit foglalja össze és sűríti az egyénekbe össze. A nép nélkül, a milliók nélkül a nagyok megsemmisíthetők. — S hogy még nagyobb értékeink legyenek, a népet kell nevelni, értelmebbé tenni, gazdagítani, boldogítani. — A népet, amely eddig kivándorolt miattunk s most pedig a csatatéren hősi halált hal értünk. Ezt a népet mi nem hagyhatjuk s ez az oka, hogy a régi pátriarkális földesuri világ érdekeit védő, különben tiszteletreméltó Kálvinszövetséget sem pártolhatjuk, hanem itt is a magunk útját követjük.

Debrecen sohasem volt a nemesség kizárólagos iskolája. Itt a polgárság, a földműves nép volt az úr s ide nem kizárólag csak nemesség gyermekei gyűltek. Debrecen a múltban a hitet illetőleg *orthodox* volt, egyébként pedig jöze finista és privilegiumellenes.

Az első állami katasztrófa debreceni diákok működtek közre s nekünk a liberális felfogásra nézve, társadalmi és politikai tekintetben ma is jó hagyományaink vannak.

Türelmesek szeretnénk lenni az újabb vallásos áramlatokkal s a pestiekkel szemben is és nem nézzük rossz szemmel, ha némelyek ezzel az irányattal itt Debrecenben is megpróbálkoznak (elég gazdag s nagy Debrecen arra, hogy ez az irány is jelentkezzen benne); csak több krisztusi szeretetet tapasztalhatnánk részökről és több evangéliumi gyümölcsöket látnánk e fán. Még ma sem értjük meg őket teljesen. De ez talán nem egészen a mi hibánk. A keresztyénség lényegére nézve egyetértünk, a protestantizmus irányára és társadalom-politikai felfogására nézve homlokegyenest ellenkező állásponton vagyunk. Ők bibliai keresztyénséget emlígetnek, de a bibliaellenes katholicizmushoz hajak. Mi a néppel tartunk és társadalmilag is inkább az egyház nélkül is keresztyénibbnak látott szabadkőművesekhez érezzük magunkat közelebb. Az igaz vallásos élet és kegyesség nekünk is kellene s már abból is engednénk, hogy a hivatalos egyház és a helyi egyház nélkül nem is szabad egyháztársadalmi mozgalmat kezdeményezni. Erre a nézetváltozásra főleg a nagy egyházak veszedelmes helyzete és

a debreceni nagy egyház mozdíthatatlansága birt rá. A betűorthodoxiának a veszedelmét ezen a ponton látjuk mi is. (Ez okon csatlakoztunk már régebben Szabó Aladárhoz, akihez most is közel érezzük magunkat.) Latjuk azt a veszedelmet is, mely az ismert protestáns széthúzásból is ered s ezért a lutheránusokkal, unitáriusokkal való jó egyetértés szükségét és a velük való szövetséget is óhajtjuk.

Róm. kath. magyar testvéreinkkel is szívesen szövetségre lépünk s még a bántó télelhalászatot se panasztalanánk, ha ez egyáltalában lehetséges volna. De az egyházi téren való együttműködés tisztára lehetetlen. Nem a tulajdonképeni dogmák miatt, amiket már el tudnánk egymásnak nézni, de az egyházpólitikai elvek miatt, amelyek nálunk most még inkább előtérben állanak.

A közös keresztyén érdek védelmét mi is szívesen halljuk, de nem tudjuk megfogni. Szerintünk az állam szabja meg a határt, melyen belől egyik felekezet is, a másik is; egyik nézet is, a másik is egymást eltérni tartozik s a közös keresztyén érdekeknek nem külső szövetségre, hanem keresztyén életre és krisztusi lélekre volna szüksége. Nem hatalom hiányzik nálunk, hanem az igazi keresztyénség gyenge. Azt mutatja ez a világháború is, mely miatt mi debreceniek az összes többi ref. főiskolák irányától eltértünk. Ők beállottak az eszményi keresztyénség elveit menteni, mi a haza védelmére engedtük fiainkat. Az igazi keresztyénség érdekeinek védelmezésére és érvényesítésére szerintünk ez nem jó alkalom. Ezzel az igazi keresztyénséggel különben ismét a pesti pietizmushoz jutottunk s melyre vonatkozólag megismerjük, hogy nem lényegét, hanem csak formáit kárhoztatjuk, a gyors megtéréseket, az önteliséget, mások lebiálását, a külön gyülekezetekbe való oszlást. A vallásos megújodást mi is nagy horderejű mozgalomnak tartjuk, mind az egyéni élet mélyítésére, mind az Istenországának a református egyházban való megvalósítására. Új egyházat (ők már nem is igen használják a református jelzöt) azonban semmiképen nem akarunk és angolvezetők sem kívánunk lenni.

Körülbelül ezekben foglalhatom össze a debreceniek álláspontját, úgy, ahogy legalább a D. P. Lap körül álló igen tiszteletreméltó gárda vallotta s ahogy azt mi is szolgálni próbáltuk.

Nem úgy a mint mi szeretnénk volna, hanem az eszménynek alatta maradva és a megértés keresése miatt sokat ingadozva és tapogatózva. De mindig a célra nézve s annak tudatával, hogy a mi irányunk, az a nem

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kövező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik sz. alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsi-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén atrakásokat is jutányosan elvállal. ++++ Telefon-857.

a betűhöz, de a lényeghez ragaszkodó debreceni orthodoxia az egyedül lehetséges irány, mely lassanként minden elfogulatlan magyar embereket egyesíteni fog. A haladókat, mert maga is haladni akar, a hívőket is, mert hite rendületlen és a magyar nemzeti irányhoz tartozókat is, mert a magyar népet szereti s a magyar államot akarja nagygyá tenni. Ez a mi hitünk s ezért beszéltünk.

Dr. Ferenczy Gyula.

Egy kényes kérdésről.

Van-e minékünk egy-egy kényesebb kérdésünk, mint a stóla-kérdés.

— Mit fizetek tiszteletes úr? — mondja néha egyik-másik jómódú atyánkfia a keresztelezés, esketés és a temetés után.

Hány becsületes, jóérzésű kollegámat láttam már elpirulni, amikor ezt kérdezték tőle: Mit fizetek tiszteletes úr?

Persze erről a dologról nem igen szeretünk most cikkezni. Pedig az igazat megvallva én a magam részéről, még az én kedves Tarnóczy Lajos kollegám cikkeit is jobban szeretném, ha azt a jó szapora eredményű cikkírói hajlamot ebben az irányban kultiválná. Mert például az a sor, hogy a király a mi makói költőpapunknak adja-e a tanácsosi címet avagy a méhészet és a sáskairtás mezején kitünt piripócsi papnak, hát ez a sor nem a mi dolgunk. Felőlünk adhatja annak, akinek akarja. Ezt a passziót csak hagyjuk meg mi a királynak. A királyi kitüntetésekéről nekem legalább mindig a debreceni régi papok temetési előfőhászának ama szavai jutnak az eszembe: Az Úr útjai, nem a mi útjaink és az Ő gondolatai nem a mi gondolataink.

Hát bizony a királyokról is elmondhatjuk néha napján, hogy az űk útjai nem a mi útjaink és az űk gondolatjai, nem a mi gondolatjaink.

Szóval azt izenem én egy kis tréfás-izű eset előadásával az én kedves (ha ugyan vissza nem utasítja ezt a meg-zólitást, mint a Dombi bátyánk megszólítását) Tarnóczy kollegámnak s egyik-másik személyi ügyekben hadakozó, cikkkelgető kartársamnak és felebarátomnak, amit egyik török basa mondott a kocsordi katolikus kántornak, amikor egyre csak Pontus Cappadóciáról énekelgetett: Hallja kántor úr! Hagyjon békét annak a Cappadóciának, mert az nagy Törökországban vagyon, hanem tessék énekelni azt, hogy Kiskocsord, Nagy-kocsord s punktum.

Nem sokra megyünk mi, ha a saját ügyeink s általunk okosan irányítható, saját kezeink által vezethető belső dolgaink komoly megvitatása, szellőztetése helyett csak a levegő-egyet vagdaljuk.

Itt a stóla-ügy. Ez például egy nagy kaliberű, s reánk nézve nagy horderejű kérdés. Ezen kérdés esetleges helytelen megoldásának — szerény véleményem

szerint — beláthatatlanul szomorú következményei lehetnek éppen a mi tiszántúli egyházkerületünkben.

Szeretném ezen a téren hallani nálamnál egy kicsit okosabb és tapasztaltabb emberek véleményét is. De mint hogy eddig — mostanában legalább — senki sem szólt ezen kérdéshez a mi Debreceni Protestáns Lapunkban, megpróbálom az én szerény nézeteimet papírra vetni.

Ma már, minthogy mostanában itt-ott a zöld asztalok mellett is szóba jön a mi stóla-ügyünk, egész bátorsággal odaállhatunk a felettes egyházi hatóságok fedezéke mellé, ha a stólát emeltetni próbáljuk az egyháztanáccsal. Mellettünk áll ma már e tekintetben az egyházkerület, az egyházmegye, a püspök és az esperes egyaránt.

A stóla-emelés ma helyes és korszerű eljárás az egyházi főhatóságok szempontjából is. Hát ez magában véve szép és okos dolog. Hiszen például a mi temetési stólánk a világért sincsen egyenlő arányban még a leg-minimalisabb háborús árakkal sem, a száz koronás csizmák és negyven koronás cipők idejében.

Dacára azonban a száz koronás csizmáknak és a negyven koronás cipőknek, az én szerény véleményem az, hogy a stóla-emelés munkáját jó lesz egy kicsit korlátozni. Sőt, ahol csak lehetséges, tanácsos lesz békét hagyni ennek a dolognak.

Csak szerény tíz évi tapasztalattal rendelkezem ezen a téren, de annyit őszintén mondhatok, hogy például, ha a temetési stólát felemeljük, akkor a város avagy a falu szegényebb pontjain kevés functió fog várakozni reánk. Szóval megszűnünk itt-ott a szegények papjai lenni, amely állapot ebben a demokrata eszmék által irányított vágyakban haladó XX-ik században, nem éppen kívánatos reánk nézve. Sőt ez az állapot ellenkeznek történelmi hivatásunkkal, ősi tradíciókkal, sőt a Krisztus tanításával is, amit első helyen kellett volna említenem.

Ittebén történt velem a következő eset:

Egy szép tavaszi napon elkezdtem ott az én szerény papi működésemet. Nézem mindjárt a legelső napokban a halotti anyakönyvet, hát látom, hogy évenként csak öt-hat esetben hívják a papot a koporsóhoz. Gondoltam magamban, hogy majd csak megváltozik ez a sor idővel. De bizony hiába várakoztam. Az én oda-tenetelem után is kezdett maradni minden a régi mederben. A jobb módú ember koporsójához elhívtak néha napján, a szegényebb embert eltemette a kántor egy kis ének-szóval.

Bántott ez az állapot módfelett. Sokszor eltűnődtem rajta, hogy hát minek ide a pap, ha csak egy-két tehetős ember udvarán hallatja néha a szavát a koporsók felett?

Sőt eszembe jutott más körülmény is. Az egyházi lapok sokat foglalkoztak ebben az időtájban a belnisz-szióval, a hívek látogatásával,

Nekem különösen hangzott ez akkor. Nem tagadom, különösen hangzik ma is előttem a hívek „erőszakolt“ látogatása.

Megpróbálkoztam ezzel is. (Vajjon mit meg nem kell próbálni az embernek ebben a sűrű világban?) Úgy vasárnap délutánként kezdtem ellátogatni az eklézsia híveihez. Hát a jó ittebei magyarok, vasárnap-délutánként felkészítettek az asztalra egy pár liter jó bort, egy kis paprikást, egy kis töltött káposztát s aztán úgy várták az én látogatásomat.

Hétköznapokon aztán nem igen mentem belmissziózni sehová.

Nagy munka idején, földművelő nép által lakott községben avagy városban, bajos dolog is ez. Az igazat megvallva, a mi józan magyar népünk nem is igen óhajtja, hogy amikor a férjürem távol van a háztól, akkor bárki, bármiféle címen ott alkalmatlankodjék a háza körül.

Nekem legalább egyik-másik belmissziós pennájú kollegám összeírhat egész köteteket a belmisszióról, különösen a mi híveink „erőszakolt“ látogatásáról, én szent és örökérvényű parancsolatnak tekintem a mi régi kis kátéknak ama szabályát: Amit nem kívánsz magadnak, te se tedd embertársadnak.

Bizony nem valami szívesen veszi azt sokszor a mi okos és becsületes magyar népünk, ha a fiatal férjürem távol-létében egyik-másik kacskaringós bajuszú ifjú-óriás kollegám és barátom látogatásokat végez az ő portája körül.

Szó, ami szó, tréfa, ami tréfa, de én csak most is azt mondom, hogy az a nagyon erőltetett belmissziózás nincsen harmóniában az igazi magyar temperamentummal. Angol huncutság ez s nem nekünk való.

Szóval sok-sok töprengés, gondolkodás után, arra az ötletre jutottam, hogy a hívekkel való gyakori érintkezés szempontjából leghelyesebb dolog lenne az olesó temetkezési methodus behozatala. Így legalább a háznál a temetőbe menetelkor és kint a sírnál és onnan való visszajövetelkor nemcsak a nagyobb gazdákkal lehetne érintkezni, beszélgetni, hanem a falu végén élő, azokban a szűk, nyomorúságos, apró, kis telkeken épült házacskákban lakó szegény emberekkel is.

S egy szép napon annak rendje és módja szerint ki is jelentettem a hívek előtt, hogy mától fogva az imás temetés stólája 2 korona, az orációé 4 korona, a templomban végzett predikációs temetés stólája pedig a temetőbe való kikíséréssel együtt szintén 4 korona.

Egyedül csak a háznál végzendő predikáció stóláját hagytam meg a régi 4 forint, azaz 8 korona értékben.

Hát annyit őszintén írhatok, hogy nem bántam meg ezen cselekedetemet. Pár év alatt megkétszereződött, aztán megháromszorozódott, később megnégyesződött a papos temetések száma. Sőt később odáig jutottam, hogy nagyon sok esetben a helybeli templomban temettem el az Amerikában s más idegen helyeken el-

hantolt halottakat is. (Aki ezen cselekedetemért esetleg haragszik, hát szóljon s én egy külön cikkben szívesen megmondom, hogy miért tettem ezt meg számtalan esetben.)

Hát így jártam el én a stóla-üggyel. És nem tagadom, nem vagyok barátja ma sem a stóla emelésnek. Annyit, a nagy alföldön való jártamból-keltemből kifolyólag őszintén merészelek állítani, hogy a baptisták és nazarénusok úgy szuttyomban (már ahogy ők szoktak cselekedni) tapsolni fognak örömmükben, ha mi a stóla-emeléshez folyamodunk.

Nagy a drágaság, igaz. Az is igaz, hogy a pap is, a kántor is több stólát érdemelnek. De hát vajjon miért adja az állam azt a pár millió koronát a református egyházaknak?

Vajjon azért, hogy egyik-másik gyülekezetünk túlságosan élelmes előljárósága néhány kilogrammnyi súlyú okmány lapjain beigazolja, hogy igenis ki van vetve a fokozatos párbér és a tíz százalékos egyházi adó s aztán kastélynak illő parókhiát, itt-ott parádés templomot emeljenek az állam költségén a szerényebb jövedelmű papok, kántorok megélhetésének a rovására?

Hát az „egyházaknak adott államsegély“ nem éppen erre a célra való.

Jó lenne abból a pár millió koronából egy néhány százezer koronát tisztán a „lelki-élet“ szolgálatára áldozni, szentelni. Egy kis stóla-váltásot adni a szerényebb jövedelmű papoknak, kántoroknak azzal a kikötéssel, hogy igyekezzenek ott lenni és szívvel lélekkel szolgálni az Istent nemcsak az „oberzáhlungos“ (Darabos Lajos kántor kifejezése szerint) halottak felett, hanem a szegényebb emberek koporsójánál is.

Nem azt mondom én itt, hogy a stólát teljesen el kellene törölni. Még ha a kereszteleési és esketési stólát egyik-másik nagy alföldi gyülekezetünk eltörli, illetőleg megváltja, azt értem. A temetési stólát azonban eltörölnünk avagy egyházainkkal megváltatnunk nem volna szabad sohasem. Kivéve természetesen a község, a város elhagyatott szegényeinek temetési alkalmait.

Mert hát hiába, a temetési szertartás mégis csak a mi legfontosabb funkcióink egyike.

A halál az élet végét, annak befejezését jelenti. A halál után ott van mindig a szomorú, a megfejthetetlenek látszó kérdőjel, hogy mi következik azután? Még a leghatalmasabb emberi lángelme ragyogó fénye is kialszik, lobbot vet a halál rejtélyének titokzatos mélységében. Egy-egy haláleset bekövetkezése mélységes nyomokat hagy rendszeren a család életében, gondolatokat szül és kelt az itt maradottak agyában, lelkében minden alkalommal. Lelkirázkódást okoz, működésbe hozza a lelket, mint a vihar, a szél a víz hullámaival s elvonja a lélek figyelmét is bizonyos mértékben a földi, az anyagi dolgoktól, materiális gondolatoktól.

Évekkel ezelőtt a makói piacon Justh Gyula panaszkodott előttem. Úgy össze vagyok törve. Mindig hallottam,

hogy mennyire leverí az embert, ha valakije, akit igazán szeretett, meghal. Nem régen temették el az atyámat, de higgye el tiszteletes úr, úgy el vagyok kedvetlenedve ettől a világtól, hogy ki sem tudom fejezni ön előtt az én lelkiállapotomat.

Nem régen a világháború kitörése előtt, amikor Berlinben ezrével lépték ki a nagyvárosi levegőtől megromlott idegzetű emberek a hivatalos egyház kebeléből, egy érdekes határozatot olvastam az ottani felekezetenkívülivé lett atyafiak szándékáról, amely szerint kijelentik, hogy az egyházból való kilépésük után egy hivatásos világi szónokot fognak választani és fizetni, aki majd a sírnál a halottakat fogja a papok helyett elporentálni, elbúcsúztatni.

Ez a határozat is azt mutatja, hogy a papot vagy mondjuk a hivatásos szónokot nehéz dolog, sőt csaknem lehetetlen dolog a sírnál nélkülözni.

Ha van hely, idő és alkalom, ahol a szívekre, a lelkekre lehet hatni, ez a temetés helye, ideje és alkalma.

S éppen ezért megvallom őszintén, hogy nem vagyok barátja annak a sokat hangoztatott elvnek sem, hogy lehetőleg egyedül csak mádsággal temessük el a mi halottainkat. Ennek az elvnek hangsúlyozásánál, én azt hiszem, bőséges teret foglal el az a finom jó, áldott kényelemszeretet.

Csak végezzük mi továbbra is ezt a szép, megható funkciót azzal a nemes szorgalommal, buzgalommal, mint elődeink, akiknek kinyomtatott halotti beszédek között ott találjuk a predikációt, a szegény falusi muzsikust, a zenészt, a halászt, a révész felett, szóval a szegény emberek felett is.

A halotti stórával pedig, ahol lehetséges, próbáljuk meg a karcagi egyház szokását életbeléptetni.

Mintha ma is hallanám, amikor Karcagra mentem segédlelkésznek a kúnok kedvelt öreg jó papjának, Madarász Imre nagytiszteletű úrnak a szavait: Hát üröcsém a halotti stóra fele a magáé. Itt azonban ninesen meghatározva a stóra. Fizet mindenki annyit, amennyit akar.

Tessék megkérdezni a karcagi papokat, hogy vajjon megbánták-e, hogy ezen a téren teljes szabadságot adtak azoknak a jóképű, becsületes kúnoknak?

Szóval a stóra-emelést ne nagyon forszirozzuk.

Ahol pedig felettébb szükséges dolog volna ez, inkább siessen a papok, a kántorok segítségére a konvent vagy alkalomadtán a zsinat, de az egyháztanács előtt ezt a kérdést lehetőleg ne bolygassuk, különösen most ebben a zimankós, háborús világban, a pénz, a vagyon értékének folyton változó, veszedelmes idejében.

Jó nép a magyar nép. Megmutatta ezt már számtalan ízben, békében és háborúban egyaránt. Csak még nevelni kellene egy kicsit. Nevelni ám, de nem szabályrendeletekkel, stóra-emelésekkel, hanem egy kis benső, igaz szeretettel.

Ma még azt kérde tőlünk a mi népünk egy-egy papi funkció után: mit fizetek tiszteletes uram?

Hát ma még jogosan kérde ezt. Hiszen egy újabb paragrafust csinálnánk már az édes anyja halálára is.

Ha csak lehet, ne tegyük ezt; ha csak lehet, hagyjunk most békét annak a stóra-emelésnek.

Inkább próbáljunk már egyszer, ennek a szörnyű háborúnak a végeztével, ebben a tekintetben a nép szívére, lelkére apellálni, mint teszik ezt a karcagi papok.

Hátha jobban meg fog érteni, hátha jobban meg fog becsülni bennünket a mi jó magyar népünk?

Baráth Imre.

Egyházkerületi közgyűlés.

Berghoffer Károly a kollégiumnak mintegy 65—70 ezer korona értékű értékpapírt hagyományozott. Az áldott emlékü alapító testvérei azért folyamodtak, hogy a hagyományból részökre valami segély engedtessek át. Az egyházkerületi közgyűlés mélyen érezi, hogy az alapítványi jövedelem hova fordítása tárgyában s általában az alapítvány épségben való tartása kérdésében szigorú felelősség alatt áll, annál fogva az alapítványi értékből a folyamodóknak semmit át nem enged. Megbízva azonban a kollégiumi gazdasági tanácsot, hogy a kérelmezők vagyoni helyzetéről szerezzon információt s az eredményhez képest adjon javaslatot a kérelem végleges elintézése érdekében.

Megnyugvással vették tudomásul a felsőbboktatási s a lelkészképző intézetekről szóló kimerítő jelentések.

Dr. Varga Zsigmond a lelkészképzőintézetben mint docens állandósított, nyugdíjügyének rendezésére s elintézésére a kollégiumi gazdasági tanács utasított.

Az ifjúsági egyesületekről szóló jelentés kapcsán dr. Kun Béla célszerű módosításokat hozott javaslatba az ifjúsági egyesületi vagyonkezelés körül. A módosításokat a közgyűlés elfogadta.

Az esperesi értekezlet reámutatván az egyházkerület óriási nyomtatványszükségletére, azt javasolja, hogy elvileg határozza el a közgyűlés az egyházkerületi nyomda felállítását, s ezzel kapcsolatban keresse meg Debrecen sz. kir. várost aziránt, hogy nem volna-e hajlandó a város a maga nyomdai vállalatát közös vállalattá alakítani az egyházkerületével? A Magyar Protestáns Irodalmi Társulat is kértessék fel, hogy a vállalat tervét az egyházkerülettel egyetértve oldja meg. A közgyűlés az esperesi kar javaslatát elfogadja.

Az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság jelentése 37 tétel alatt került tárgyalás alá. Ennek legfontosabbika a Hegedüs és Társa céggel szemben felmerült vitás kérdés volt. A tavaszi közgyűlés előrelátó intézkedése nagyban megkönnyítette az ügy ellátását azzal, hogy az ügyiratok a jegyzőkönyv mellékletében, sőt külön füzetben is napvilágot láttak. Ez a kinos ügy már sok gondot okozott eddig is a közgyűlésnek s csak

gratulálni lehet a kérdéssel foglalkozó bizottságoknak, hogy olyan javaslatot mutattak be, mely jobb lehetőség híján végre-valahára végleges elintézésre érlelte a bonyodalmas dolgot. A régi szerződés fogyatékos pontjai újabb pótló kitételekkel egészítették ki, a bizományos eddig szabadabban mozogható működése kívánatos korlátok közé szorított; ezzel szemben némely szerződés lejáratí határnapja a többi szerződésekkel egyenlőleg néhány évvel későbbre tolatott ki.

A „Debreceni Protestáns Lap” szerkesztője és tulajdonosa, hivatkozással a lap anyagi ügyeinek nehéz helyzetére, a hivatalos hirdetések megváltását kéri volt a közgyűléstől. A kérvény ad hoc bizottságnak volt kiadva. Ez a bizottság a lap tulajdonos-szerkesztővel történt előleges megállapodás értelmében azt indítványozza, hogy vegye át a lap szellemi és anyagi ügyeinek intézését, mint tulajdonos, egy konzorcium. Ez átvállalván a régi nagy hivatást teljesítő lap szerkesztését; díjmentesen közölje a püspöki körleveleket, ezzel szemben nyerve meg a kerülettől azt a határozatot, hogy a lapot minden egyház köteles megrendelni, a lap előfizetési díja 1916 január 1-től kezdve 14 koronában állapítatván meg. *György Endre* egyházmegyei gondnok az iránt kíván felvilágosítást, hogy ki fogja garantálni a lap kellő színvonalon való tartását? Balog Ambrus képviselő óhajtja, hogy ahol több van 3 tanítónál, ott a tanítótestület számára is járassa az egyház a lapot. Soltész Elemér a püspöki körleveleknek olyan formában való közlését tartja szükségesnek, hogy ezt ne legyen szükséges lemásolni, hanem alkalmas legyen az a külön bekötésre s megőrzésre. A hirdetési díjak meghatározását is kívánatosnak tartja. Sulyok István esperes új terhet lát abban, hogy az egyházak a lap megrendelésére köteleztetnek. Ami a bizottság javaslatában óhajképen van kifejezve, ez a határozatban kikötésnek minősüljön. A közgyűlés a több tanítói állást fentartó egyházakat a lapnak a tanítótestület részére való járatásra sem kívánja kötelezni, de az egyházakra nézve a járatást s ezzel az előfizetést legalább egy példányban kötelezőnek mondja ki. A püspöki körlevelek külön mellékletben adattassanak, a hirdetési díjak megállapítására az elnökség kéretett fel. A tárgyalás rendjén köztudomású lett, hogy a lapot átvevő konzorcium vezetője dr. Kun Béla egyházkerületi világi jegyző lesz. Az ő személyéhez annyi bizalom fűződik, hogy az ő működésével s vezetésével a nagy fontosságú ügy rendezését, a lap kellő színvonalon való tartását biztos kézben látja a közgyűlés.

F. Varga Lajos képviselő előleges bejelentés után engedélyt nyert az elnökségtől arra, hogy fontos ügyben interpellációt terjeszthessen elő. Indokolásában rá mutat arra az ideges izgalomra, mely a zsolttáros könyv árusítása kérdése körül folyton felmerül. A mi zsolttáros árusításunkkal saját egyházkerületünkben a Hornyánszky-cég felvette a versenyt, és sok téren lezoritotta a mi

kiadványunkat a piacról. A zsolttár-kiadványok több mintait mutatja fel s megállapítja, hogy a mi kiadványaink akár kiállítás, akár ár tekintetében kedvezőbb forgalmat biztosíthatnának nekünk a Hornyánszky-cég kiadványaival szemben s ennek ellenére úgy egyes egyházi tagok, mint az iskolás növendékek részére az idegen kiadványokat vásárolják. Kérdezi azért, hogy van-e erről az elnökségnek tudomása? Nem látja-e szükségét annak, hogy közönségünk ebben a kérdésben kellően informáltassék? Nem találja-e elengedhetlennek, hogy bizonyos óvó intézkedések tétessenek (mint pl. Sárospatakon)? Nem lehetne-e a bizományosunkat utasítani, hogy árusítóitól vonja meg a megbízást, ha a Hornyánszky-kiadványt is tartják? Püspök úr kijelenti, hogy addig ebben a kérdésben szigorúbb intézkedések nem történtek; indítványozza, hogy a kérdés tüzettség napirendre. Később sor kerül a tárgyalásra. Soltész Elemér a baj forrására mutat rá, melynélfogva a Hornyánszky-féle kiadvány azért kelendőbb, mert az olcsóbb a debreceninél. Ennek még a díszkiadásban is kritikán alul áll a papírja, melynek hitványságáért azt lebecsülik, hiszen a díszkiadás is olyan papírra van nyomva, mint a közönséges, csak a kötés a díszesebb és — drágább. Ő ugyan, tekintve a célt, melyet a zsolttár kiadások jövedelme szolgál, kész még a drágábbat is innen vásárolni, de sürgeti, hogy legyen gond arra, hogy a papír jobb legyen. Az árusítás jogának az elvonását nem tartja helyesnek, mert azzal nem a célt szolgálják. A terjesztés menetében a két cég közt nagy különbség van. Hornyánszky igen előzékenyen, humanisan kezeli a kiszolgáltatást. Tudja, hogy személyi okok is állanak fenn, amelyekre már túl kell tenni magunkat. Ezzel szemben F. Varga Lajos azt bizonyítja, hogy a mi kiadványunk nem drágább semmivel a Hornyánszky-cégénél. Engedményt a mi bizományosunk is ad. Püspök úr felszólalására a zsolttáros használatának ellenőrzésére az esperesek hívatnak fel, különben is a zsolttár iskoláinkban tankönyv is egyszer-mind, sezen a címen nem szabad más kiadványt használni a mienken kívül. Reméljük, hogy a szigorú ellenőrzésnek meg lesz az óhajtott eredménye, amire szükség is van, mert, mint a számadások mutatják, az énekeskönyvi pénztár e nemű bevétele az utóbbi két évben nagyot szállott s a pénztár deficittel küzd.

Több részletet ezúttal immár nem közölhetünk tudósításunkban a közgyűlésről. A jegyzőkönyv immár ügyis hamar meg fog jelenni. (Már megis jelent. A debreceni városi nyomda megint megmutatta, hogy a mi első nyomdánk.) Pénteken déli 12 órakor érkeztek el a tárgysorozat kimerítéséhez, amikor a kitartó, tapintatos vezetésért az elnökségnek, a gondos előkészítésért a jegyzői karnak mondott köszönetet a közgyűlés nevében Görömbei Péter esperes.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az olvasókhöz. Szerkesztői búcsúszó.

Búcsúzom a *D. P. Lap* olvasóitól és egyben jelentem, hogy a lapot, melynek szerkesztését b. e. Eröss Lajos bízta rám s melynek nagy szellemi és anyagi felelősségét jóformán magam hordoztam, 7 erős ifjú tehetségnek adtam át. Nevök és egyéniségök s a hivatalos támogatás, melyben részesülnek, biztosíték arra, hogy a *D. P. Lap*, mely mint tisztán az olvasóközönség pártfogására támaszkodó sajtó-organum, a többi hasonló lapok között eddig is a legtöbb előfizetővel bírt, az új rendszerben, alattok és általuk új s nem is álmodott fejlődés fokára emelkedik. Úgy legyen. Áldás kívánással s hő óhajttal bocsátom nagy útvokra őket és így búcsúzom a lap olvasó közönségétől, az én szeretett lelkésztársaimtól, barátaimtól és munkatársaimtól is, akikkel szívem annyira egybeforrt. Nagy dolgok emléke fűz minket össze, nehéz harcokat harcoltunk meg mi együtt a kerületben, az egyetemes egyházban megindított külső-belső reformok érdekében. Ezért vettünk részt a Tiszántúli és a Debrecenben lefolyó nagy alkotmányos küzdelmekben, e szempontból kísértük figyelemmel az egyetemes egyházi közéletet. A kerületi elszigeteltségből kivergődni, magasabb egyházi egységben egyesülni, ez volt egyik célunk s ezt akartuk a Lelkészegyesülettel is elérni, melynek zászlóját hordoztuk. Nagy csatákat vívtunk és győzelmeket is nemcsak egyet arattunk, de a főcél magát meg se közelíthettük. Csak futottunk felé és futni fognak még soká azok is, akik utánunk következnek, mert ezek a célok természetesen folyvást váltakoznak és az intézmények mindig újabb, megújabb javításra szorulnak. Még sem lehet azt kicsinyíteni, amit Isten után mégis elértünk. Sok törekvés, terv és eszme, mely addig csak ábrándnak látszott, megvalósult a lap agitációja következtében vagy talált szerencsés képviselőkre. Ilyenek a domesztikai járulékok s a 10% egyetemes adózás, a Kálvineum s az egyházfenntartási alapok ügye és még sok más eszme, amiket először mi vetettünk fel. Az sem utolsó, hogy mindenütt új emberek, a reformok barátai állottak az ügyek élére. Csak hinni kell, csak bízni kell, csak küzdeni kell és meglesz a siker. Ezt a sikert Isten adja, a sikertelenséget pedig önhibánk okozza. Ennek tudjuk be, hogy a nagy egyházak és Debrecen megmozdítása nem sikerült s hogy az amerikai magyarság békéjének biztosítására vonatkozólag is csak a tervelgetéseknél és a jámbor óhajtatásoknál tartunk. De legalább vannak ilyen óhajtatásaink. Elvesztettük a harcot a protestáns egyetem ügyében és nem sikerült sem a vallásegyenlőségi szövetség, sem a protestáns szövetség megalkotása. Nem történt meg a lelkészképzés reformja sem, amelyért annyit agitáltunk és bizonyos tekintetben kútba esett azon fáradságunk is, amellyel a hitélet mélyítése és a belmissió kérdésé-

ben felmerült újabb irányokat szerettük volna tisztázni. Szerettük volna a nagy Révész Imre-féle hithű és tudós, tiszta életű és munkás, józan, szabadságszerető régi debreceni életet feléleszteni és Debrecen a ref. egyházi élet központjává tenni.

Őszintén bevalljuk, hogy e törekvésünk nem sikerült s hogy e ponton sokban tévedtünk. A reformpártiak mindenütt a reformokat kell pártolni s mi a hitélet terén a réginél akartunk megmaradni. A reformokat nem lehet a választások, tehát jóformán kühatalmi tényezők útján megvalósítani, belsőleg kell azokat megérlelni. Utódaink, akik e lapot átveszik, legyenek szerencsésebbek és használják fel a mi tévedésünket a magok s a köz javára. Legyenek szerencsésebbek abban is, hogy a személyes gyűlöletnek lángja sem égesse őket annyira, mint ahogy minket égetett. Mi hitünk szerint elvi harcot harcoltunk, és ezt a gyűlöletet is épen ennek a körülménynek tudjuk be, mert a túlsó oldalon is épen ilyen erős meggyőződésű ellenfelek állottak velünk szembe s az eszme fanatizmusai sem nem kérnek, sem nem adtak pardont. Ezért nem fájnak e sebek, még az a rossz akaratú támadás se, amellyel a pataki lap búcsúztat. Legyen neki az ő hite szerint, nekem elég az a tudat, hogy soha a magam személyes érdekét előtérbe nem helyeztem, a gyengébb felet sohasem támadtam; lelkész társaimat, akiknek jogos érdekeikért mindig sikra szállottam, az ügyet, a reformokat, amikért egykor mint fiatal lelkész léptem sorompóba, s amiknek a diadaléért minden áldozatra kész vagyok, soha el nem hagytam. Ez a körülmény indított arra is, hogy a nekem oly kedves Debreceni Protestáns Lap szerkesztésétől megváljak. Nem csak az az alkalmatlan látogatóknak, hanem a szerkesztőknek és a prófétáknak, is szól a Jer. 8., 7. verse. Én ismerem a magam idejét és azt is belátom, hogy a nagy célok megvalósítására új, ifjabb erőkre van szükség. Ezek az ifjabb erők íme itt is állanak. Hatalmas nagy tehetségek; a terheket is jobban bírják, az új rendszerhez is jobban hozzá illenek. Szeretettel üdvözlöm őket s úgy nekik, mint a Debreceni Protestáns Lap olvasóinak és a ref. egyháznak szerencsét kívánva, mindnyájukra Istentől áldást kérve, a szerkesztői tollat leteszem.

Debrecen, 1915 december 11-én.

Dr. Ferenczy Gyula.

— **Alapító levél.** A Sass Béla jubileumáról szóló tudósítás és ünnepély szép viszhangja gyanánt adjuk a következő alapító levelet. Tekintetes Gazdasági Tanács! Az Alföldi takarékpénztár idezárt s f. hó 23-án kiállított 21,318. számú betéti könyvében, amelyet 1915 november 24-én egy küldöttség élén főtiszteletű és mélt. dr. Baltazár Dezső református püspök úr volt kegyes rendelkezésemre bocsátani, ezennel befizetek debreceni kollégiumunk pénztárába 500, azaz ötszáz koronát, egy a kollégium pénztárában évenként szabályszerű, örök gyarapodás módozata mellett kezelendő alapítvány céljára s

mély tisztelettel kérem a tekintetes Tanácsot, hogy jelen soraimmal addig is kegyeskedjék elfogadni ideiglenes jellegű Alapító levélnek, amíg a végleges szöveg kidolgozható lenne. A „*Sass Béla huszonöt éves jubilaumi alapítvány*”-nak Debrecenben 1915. évi november hó huszonegyedikén hat pontban kelt ideiglenes Alapító levele. I. Az alapítvány címe mindenkor ez legyen: „*Sass Béla huszonöt éves jubilaumi alapítvány*”. Vagyron ereje jelenleg 500, az az ötszáz korona, amely soha meg nem esonkítható, ellenkezőleg tiszta jövedelmének 50 (ötven) százalékaival minden esztendő január elsején örök időközön át föltétlenül gyarapítandó lesz II. A tiszta jövedelem másik 50 (ötven) százaléka a debreceni tudományegyetem szegénysorsú törekvő és feddhetlen életű olyan református hittanhallgatóit illeti, akiknek az anyanyelvök magyar. Poraiban is áldott feledhetetlen jó édesanyámnak, az Albison (Bihar vármegye, margittai járásában) 1875. (ezernyolcszázhetvenöt) február hetedik napján elhunyt s az albisi temetőben porladó Sass Károlyné született Tökés Zsuzsánnának (előbb Beregszászy Lajos kereskedő felesége volt Margittán) egyenes leszármazóit, ilyenek nem léteben pedig az albisi (Bihar vármegyében) születésű ifjakat, ha egyébként az alapítványi föltételeknek megfelelnek, a fölvételnél elsőbbség illeti. Az alapítvány akkor lép életbe, amikor belőle legalább évi 25, azaz huszonöt korona már kiadható lesz. III. Száz koronánál több segélyben senki se részesüljön, ennyit pedig — ha lesz rá fedezet — minden segélyezett kapjon. De ha majd idővel a száz koronás alapítványi helyek száma tízre felszaporodott: a kiosztható kamatnak ezer koronát meghaladó része külföldi tanulmányútat tevő olyan magyar református hittanhallgatók vagy segéd és rendes lelkészek támogatására is föl lesz használható, akik a debreceni tudományegyetem református (esetleg közös protestáns) hittudományi kara kötelékében állanak, vagy itt nyerték végbizonyítványukat. IV. A fölvétel joga a debreceni református kollégium közös tanárkari gyűlését, ennek netaláni megszűnése esetén pedig a debreceni kollégium egységes igazgatótanácsát fogja illetni. Ha valamikor ez is mngszűnnék, a fölvétel joga a tiszántúli református egyházkerület közgyűlésére száll át. A pályázat teljesen mellőzhető s az illetékes testület saját kezdeményezéséből is oda ítélheti az alapítvány kamatait mindig polgári évek szerint és csakis egy évre. Azok a kamatrészletek, amelyek december hó harmincegyedikéig föl nem vétetnek, már január hó elsején, vagy azután többé sohasem vehetők föl, hanem föltétlenül a tőkéhez csatolandók s ennek a gyarapítására fordítandók. A fölvételt tehát legkésőbb február hó hetedikén mindig meg kell ejteni, — illetőleg ha a fölvétel jogát már a kollégium igazgató-tanácsa, vagy maga az egyházkerületi közgyűlés gyakorolná — legkésőbb február hetedikén előterjesztéssel kell fordulni a fölvétel jogát gyakorló testülethez, hogy ezután ez február hetedikét követő első ülésén véglegesen dönthessen az egy évi kamat

kiadásáról. V. A „*Sass Béla huszonöt éves jubilaumi alapítvány*” a debreceni református kollégium költségvetésének és számadásának mindig ugyanabban a pénztári csoportjában kezelendő, amelyben a már régebben életbelépett „*Sass Béla és tanuló társai (1885.) alapítvány*” kezeltetik. VI. Az alapítólevél a föntebbi rendelkezések értelmében a kollégium gazdasági tanácsa által három példányban állítandó ki s egyik példánya a tiszántúli református egyházkerület, másik példánya a debreceni református kollégium levéltárában, harmadik példánya pedig a debreceni magyar királyi tudományegyetem tanácsa útján, mely az alapítvány létrejöveteléről az egyetem református hittudományi karát is értesíteni fogja, az egyetem irattárában lesz elhelyezendő. Kelt Debrecenben, (Péterfia-utcai 33. számú természetbeli tanári lakáson) 1915. évi november hó huszonegyedikén, mint a jubiláris ünneplés napján. *Sass Béla* s. k., a harmadosztályú vaskoronarend tulajdonosa, a debreceni m. kir. tudományegyetem református hittudományi karának ny. r. tanára s jelenlegi dékánja.

— **Szabadságolt egyetemi tanárok.** Az egyetem kérésére a hadügyminiszter dr. Iványi Bélát, a jogtörténet tanárát és dr. Márffy Edét, a közigazgatástan és a pénzügytan tanárát, tartalékos tüzérfőhadnagyokat, hogy az egyetemen a tanítás zavartalanul folyhasson, felmentette a katonai szolgálat alól. (Hát R. Kiss Istvánnal és Hussz Richárddal mi lesz?) Dr. Iványi Béla tegnap a haretérről már meg is érkezett Debrecenbe s az első útja a városházára vezetett, ahol a maga és egy bajtársai nevében ezer koronát nyújtott át Debrecenfalva javára.

— **Ravasz László Debrecenben.** A kolozsvári ref. theol. fakultás tudós tanára, a Protestáns Szemle és az Út n. é. szerkesztője vendégünk volt a múlt szombaton. A mi ifjaink meghívására jött által hozzánk, hogy a Hittanszaki Önképző-Társaság által rendezett protestáns este fényét emelje. A fájdalomról szólott igen szépen, választékos modorban, bölcsészeti elmélyedéssel és nagy hatással Előadását egyik egyetemi tanár úgy jellemezte, hogy ez volt az első modern prot. prédikáció, amit Debrecenben hallott. Meg kell jegyeznünk, hogy a mi kartársunk nem volt jelen Ravasz László régebbi debreceni szereplésén és nem is igen hallgatja a debreceni nagy papokat.

— **Varga Béla gyásza.** Varga Béla köböllküti ref. elkésznek fiatal szeretett hitvese, négy gyermek anyja, Benyáts Erzsike, gyermek szülésben váratlanul meghalt és mély gyászba borította szerető övéit, a család ismerőseit és különösen a mi jóbarátunkat Varga Bélát, kinek gyászában mi is osztozunk.

— **Magyarok Amerikában.** Csatlakozott és nem csatlakozott, egyházi kötelékben élő és nem élő szegény menekült magyarok mindenütt vannak Amerikában. Ezek közül jóformán csak az Egyesült Államokban lakókról tudunk valamit. A kanadaiak most egészen elveszték szemünk elől és nehéz helyzetben élnek. A Dél-Amerikába vándoroltakkal meg csak a jó Isten gondol. Pe-

dig, hogy mily erőt és értéket képviselnek, arról csak az a rövid jelentés is mindenkit meggyőzhet, amelyet Kalassay Sándor küldött be hozzánk. Ez a jelentés csak az egyesült-államokbeli reformátusokról, azokról is csak a csatlakozott és a nyugati egyházmegyében élő magyarokról szól. Ez egyházmegye gyülekezeteinek pénzkialadás-forgalma 1914-ben 50.469 dollárt tett ki s az összes bevétel 57.400 dollárra rugott. Az egyházközségek tiszta vagyona 164.785 dollár értéket képvisel; a keresztelesek száma 811; konfirmáltak 159; áttértek 12; házasság 271; halálozások 213; úrvacsorával élők 10.605. A ref. jellegű egyesületek alaptőkéje 32.064 dollár. Tekintélyes számok, nagy szellemi és anyagi értékek, amikről nekünk is jólesik tudomást venni.

— **Beszédek és imák** haboruí alkalmakra e. válalal 3-ik kötete dr. Lencz Géza szerkesztésében a hét folyamán elhagyja a sajtót. Akik jelentkeznek, azoknak már a hét közepén megküldjük. A körülbelül 70—80 lelkészi dolgozatot tartalmazó kötet ára füzve 5 korona, kötve 6 korona 50 fillér. Kérjük a jelentkezéseket vagy előfizetési pénzeket Hoffmann és Kronovitz céghez Debrecenben, Piac-utca 49. sz. alá küldeni.

— **Kötelesek vagyunk-e az áttérésre jelentkezket elfogadni?** A P. E. I. Lapok hasábjain erről az érdekes és aktuális témáról cikkeznek dr. Kovács István és arra a következtetésre jut, hogy: „Az állam igenis előírhatja a más vallásra térés külső előfeltételeit, megtilthatja joggal, hogy bárkit bármiféle külső erőszakkal megakadályozzanak vagy hátráltassanak ebbéli elhatározása keresztülvitelében, de a fölvétel lelki előfeltételeit egy egyházra nézve sem szüntetheti meg. A fölvételi kényszer nem mondja és nem is mondhatja ki. A fölvétel ügye minden egyháznak féltve őrzött, legszentebb joga marad mindenkor. E nélkül bármely egyház megszűnnék erkölcsi testület lenni. E nélkül pedig egyházakról nem is beszélhetünk“.

— **A sárospatakiaknak.** Abból az alkalomból, hogy az egyházkerület a D. P. Lap járatását a gyülekezetek számára kötelezővé tette s hogy a lapok tulajdonjogát a volt szerkesztő és kiadó a határozat meghozatala után a 7 tagú konzorciumnak adta át, a Sárospataki Református Lapok vizein lavirozó és szintén nyomtatott betűkkel dolgozó névtelen kegyetlenül ítélkezik felőlünk s úgy tünteti fel a dolgot, mintha mi nem szabadon és jószántunkból adtuk volna át a lapot. Indítatva érezzük leszögezni, hogy az az állítólagos kényszer-otthagadás téves információ alapszik s az egész közlemény nyilvánvaló rosszakaratra vall. Átadtuk a lapot, mert úgy akartuk. Erre sem a munkatársak, sem a cikkek hiánya nem kényszerített, (az aktuálisabbnál aktuálisabb dolgozatoknak egész sorozatát adtuk át az új felelős szerkesztőnek), sem az anyagi helyzet. Az állítólagos hanyatlásra és anyagi nehézségre is nézve különben csak azt jegyezzük meg, hogy ötszáz egynehány előfizetővel vettük át a lapot s hogy noha a kasszánk üres, két év óta csak az fizetett, aki akart, mi a nehéz helyzet miatt erre fel nem szólítottunk, — nyolcszáz egynehány előfizetővel számolunk. Ez a tény, a többi pedig csak afféle felebaráti jóakarát.

— **Unitárius nyomda.** Az Unitárius E. U. tanács a létesítendő unitárius nyomda költségeire évenként bizonyos összeget szokott félre tenni. A félre tett összeg

nem valami tekintélyes, de elég, hogy ébren tartsa az ügyet, melyet az eszme pártolói gyorsabb ütemben, szövetkezeti alapon szeretnének megvalósítani s ide vonatkozólag Ürmösi József a következő indítványt teszi: „Alakítsunk szövetkezeti nyomdát. Egyházközségeink, belső embereink és világi uraink hívassanak fel üzletresz jegyzésre. Minden egyházközségünknek van — nagyon kevés kivétellel — elkölthető vagy elkölthetetlen az itt nem számít. — pár száz korona alapja takarékpénztárban vagy kötelezvényen. Ebből jegyezzenek anyagi helyzetükhöz képest 100—300 koronás üzletreszeket. Az egyházközségek a pénzüket nem költik el, hanem csak üzletresz jegyzés által nyomdai célra befektetik, mely után az alapszámbában meghatározandó évi kamatot kapják. Hogy belső embereink és világi jóakaróink is résztvehessenek a segítésben, egy üzletresz értéke lehető minimális összegben, mondjuk 50 koronában állapítható meg. Így remélhető mintegy 20—25,000 koronának az összehozása. Ebből ha nem is éppen első rendű, de a mai viszonyainknak és szükségletünknek megfelelő tisztességes berendezésű nyomda állítható fel. Ehez aztán egy alapos szakértő nyomdai művezető kell. A többi szervezés nehézséget nem okoz. Nem még az sem, hogy mit nyommassunk abban a szövetkezeti unitárius nyomdában. Egyházi lapjaink, Ker. magvető, Unitárius Közlöny, Unitárius Egyház, Szószék, D. F. füzetek, Ft. jkv. Unitárius népnaptár stb. ott nyomattatnánk, ezenkívül a szükséges egyházi, közigazgatási nyomtatványok előállítására és ami a közel jövőben egyházunk egyetemére messze kiható fontosságú lehet, az új vallástani tantervvel kapcsolatban új vallástani kézikönyvek kerülnek kiadásra, ha ennek kiadási és nyomtatási jogát magunknak biztosíthatjuk — ez amellet, hogy a tankönyvek lehető olcsó áron kerülhetnek forgalomba, — még jól jövedelmező tőkebefektetés is. Hát még énekes könyveink és revidiált halotti énekes könyvünk kiadása és ezeknek is lehető jutányosan való előállítására, vallásos apró nyomtatványok, egy — a esigalassúságú körlevél rendszert kiszorító egyházi rendeletek tára, egyszerűen sok minden mind amellet szól, hogy alapítsunk unitárius nyomdát.“ Ehez a javaslatához mi azt az óhajást esatoljuk, hogy alapítsuk meg már mi is azt a protestáns, illetve református nyomdát.

— **Válasz nagytiszteletű Dombi Lajos úr nyílt levelére.** Nagyságos Dombi Lajos királyi tanácsos úr miután engem, az ő lelkésztársát, „kiket semmivel sem állít magánál kisebbeknek“, részeg kocsishoz hasonlított, elzengte hattýdálát. Vagyok olyan „bárdolatlan“ tehát, hogy egyszerűen visszaküldöm Ő királyi tanácsosságának e címet. Azt is kijelentem, hogy nekem nem a királyi tanácsosi kítüntetés fájt. Ez először eszemben sem volt. Most sem fájt. Hanem inkább azon ütköztem meg, hogy Őfelsége kiktől is kér immáron tanácsot? Önmaga által esokorba szedett érdemeit sem bolygatom. Csupán csodálkozom a királyi tanácsos úrral együtt azon, hogy „míg annak a Szaboleska Miskának verseiért 15—20 pengőforintokat fizetett a Vasárnapi Ujság, neki két verséből se közölt egyet sem“. Az esperesség után kapott kítüntetésre vonatkozólag pedig a nyert felvilágosítások után én is kijelentem, hogy az udvari tanácsos úrnak igazán *semmi része nincs benne*. Kijelentem, hogy sohasem volt az útamban; most sincs, nem is akartam

soha sem elgázolni. Sokkal nagyobb . . . termetű, sem-hogy ezt megtehettem volna. En párszor kerültem már az ő útjába véletlenül és véletlenül a szeretet gyulai apostola mindannyiszor irgalmatlanul végighajtott rajtam. De én ezeket is elfeledtem és neki a kereszten függő Jézus szavaival (Lukács ev. 23. rész. 34. vers.) megbocsátottam. A királyi tanácsos úr is nyugodjon meg babérain. *Tarnóczy Lajos.*

— **Lelkészválasztás.** A szatmármegyei Kőszegremetén, a nemrég elhunyt Vince (Venetianer) Sándor örökébe, a hívek egyhangú meghívással Kovács Károly kérszemjéni segédlelkészt választották meg rendes lelkészül. Isten áldása legyen az új pásztoron és az egyetértő, szép tisztességgel választó gyülekezeten.

— **Lehet-e jogerős ítéletet felebbezni?** Kérdés az egyházi közjogászokhoz. A Debreceni Protestáns Lap nagytiszteletű szerkesztőségének Debrecen. Kegyeskedjék az alábbi esetben törvénykönyvünk hiányosságát bölcsességével kipótolva engem tájékoztatni, ez esetben kéresemet a lap útján közreadni. Az eset ez: P. F. lelkész-társnak fegyelmi ügye van. Ügyvédet fogad, akit *írásbeli teljes meghatalmazással* lát el. Az egyházmegye ügyésze a vádló. Az egyházmegye első fokú bírósága részben felmentő, részben marasztaló ítéletet hoz. Az ügyész szóbelileg nyomban súlyosbításért felebbez, a védő ügyvéd pedig nyomban szintén szóbeli felebbezést jelent be enyhítésért. A bíróság külön megkérdezi a vádlott lelkészt is, hogy hát ön mit szól, akar-e felebbezni. A vádlott e megkérdezésre ügyvédje felebbezéséhez csatlakozik. A jegyzőkönyvet így veszik fel. Az ügyész a felebbezését visszavonja 2 nap múlva írásban. Erre a védőügyvéd is azonnal visszavonja felebbezését írásban. A fegyelmi bíróság elnöksége *teljesen befejezettnek vette* az ügyet és hivatalos *írásban* kiadta, hogy az ítélet *végleges jogerős*. Tisztelettel kérdem: 1. Csakugyan jogerős-e az ítélet a védő és ügyész felebbezésének visszavonása után? 2. Egyházi törvényünk nem követeli-e meg, hogy a vádló *maga is külön is még visszavonja* az első fórumon szóval mondott védő ügyvédjéhez csatlakozó felebbezést? 3. Elégséges-e pusztán az is, ha a teljes és írásos meghatalmazással védő ügyvéd vonja vissza a felebbezést? 4. Megtörténhetnék-e az az eset, hogy a kerületi fegyelmi bíróság dacára annak, hogy az egyházmegyei bíróság már írásban adta ki, hogy az ítélet jogerős — mégis tárgyalás alá vehetné II-ik fokon azon a címen, hogy a vádló maga külön nem vonta vissza a felebbezését. A törvénykönyvünk abszolút hiányos e részében is. Kérem a nagytiszteletű Szerkesztőség szíves felvilágosítását. Fót, Pest megye, 1915 november 10-én. Mély tisztelettel *Jakab István*, ref. lelkész.

— **Konyáron** a folyó hó 28-án délután jól sikerült ünnepélyt tartottak a hadbavonult katonák karácsonyi ajándékának beszerzése s felerészben az itthonmaradottak gyámolítása javára. Az ünnepélyt, melynek rendezésében Szabó Lajos segédlelkészt illeti a dícsé-

ret, Hegedűs Ferenc lelkész nyitotta meg fölemelő és megindító beszéddel. Amelynek elhangzása után felváltva magán- és csoportének és szavatok következtek. Különösen szép volt Kovács Margitka Hegedűs Juliskától harmóniumon kísért szóló éneke. Emellett kiemelkedett a műorból Keresztessy Katinka és Szilágyi Irénke érzéssel és szép kidolgozással előadott szavata. A műsor többi számaát Kurucz Juliska és Olah Vilma, valamint Kabai Imre és Molnár Ferenc aktuális s szívet megindító, lelket megreemtető szavatai s összhangzatos csoportének tette élvezetessé. Szabó Lajos segédlelkész az I. Móz. III. 9. verséhez fűzött tartalmas szép beszéde után a szépszámú hallgatóság azzal a jóleső tudattal távozott, hogy nemcsak Debrecenben, de falusi gyülekezetben is lehet része magas színvonalú, művészi s emellett valláserkölcsei élvezetben. Ezen erkölcsi siker mellett az anyagi siker nem volt megvetendő.

— **Katonák vallásos irataira** folytatólag adományokat küldtek: Érabrányi egyház 7 kor. Hódmezővásárhelyi egyház 282 kor. 92 fill. Kólykagyai egyház 27 kor. Barkaszoói egyház 7 kor. Hetei egyház 14 kor. Kiskeresi egyház 10 kor. Szapáryfalvai egyház 17 kor. 93 fill. Lapi egyház 21 kor. Vilkaei egyház 20 kor. Nemesborzovai egyház 2 kor. 78 fill. Biharnagybajomi egyház 20 kor. Belbárhidai egyház 4 kor. 50 fill. Mikolai egyház 4 kor. 10 fill. Nagylétai egyház 10 kor. Gégyényi egyház 10 kor. Tiszainokai egyház 1 kor. 40 fill. Magyaresanádi egyház 5 kor. Árpádi egyház 11 kor. Viski egyház 50 kor. Paszabi egyház 5 kor. Deák Lajos kir. tanfelügyelő 20 kor. Tenkei egyház 170 kor. Nagyrábéi egyház 23 kor. 45 fill. Fábian Károly 10 kor. Halmi egyház 41 kor. 38 fill. Bihari egyház 10 kor. Feketegyarmati egyház 5 kor. Beregrakosi egyház 34 kor. 22 fill. Igazfalvi egyház 5 kor. Szamoskrassói egyház 20 kor. Szigetfalui egyház 11 kor. 80 fill. Nagyváradi egyház 14 kor. 30 fill. Jakó Balázs 5 kor 31 fill. Tiszánagyfalui egyház 10 kor. Szabolesveresmarti egyház 7 kor. Egri egyház 10 kor. Munkácsi egyház 30 kor. Kenderesi egyház 20 kor. Ágyai egyház 5 kor. Görömbey Péter Mándok 10 kor. Nemetbalmazújvárosi egyház. Hajduszoboszlói egyház 40 kor. Derecskei egyház 20 kor. Turkevei egyház 36 kor. 36 fill. Élesdi egyház 8 kor. 50 fill. Csenyétei egyház 16 kor. 86 fill. Komorói egyház 15 kor. 30 fill. Patrohai egyház 10 kor. Gróf Degenfeld Gusztávné 50 kor. Paptamási egyház 10 kor. Vedresábrányi egyház 7 kor. 40 fill. Nagyrábéi egyház 15 korona.

— **Adomány a königgrätzi katona-otthonnak.** Dr. Fehér Ferenc ügyvéd, városi bizottsági tag Königgrätzbe utazott fia látogatására, aki a 39. gy. ezredben mint önkéntes szolgál. Ez alkalommal ellátogatott a katona-otthonba is. A jótékonyág gyakorlásáról híres Dr. Fehér Ferenc itt is megmutatta aldozatkészségét és negyven koronát adott Fekete Gusztáv titkárnak, hogy

ezen összeget az Otthon céljaira használja fel. E jószívű adományért ez úton is hálás köszönetet mond a katoná-otthon vezetősége. A követésre méltó nemes tett önmagában hordja a dicséretet.

— **Hirdetés.** Hazai és külföldi egyetemeken tanult, végzett theológus, kitűnő szónok, bárhova is kápláni szolgálatra ajánlkozik. Ajánlásokat a „Debreceni Protestáns Lap” szerkesztőségébe kérek.

— **Lelkeszi házakhoz** ügyes varrónő ajánlkozik. Vidékre is elmegy. Cím a kiadóhivatalban.

— **Előfizetőink és hirdetőink** figyelmét felhívjuk, hogy a kiadóhivatalt érintő mindennemű levelezések, reklamációk, hirdetési díjak stb. kifejezetten *Nagy László kiadóhivatali intéző Debrecen, városi nyomda* címére küldendők.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

Pályázat

a békésbánáti ref. egyházmegyébe kebelezzett resicabányai ref. lelkeszi állásra.

Javadalom:

1. Lakás.
2. Készpénzben 510 K az egyház pénztárából előre fizetve.
3. Stóla 30 K.
4. Kongrua.

Az állás azonnal elfoglalandó.

A pályázati kérvények 1916 december 26-ig Futó Zoltán espereshez (Szentés, Csongrád megye) küldendők az E. T. II. t.-c. 16. §-ban felsorolt okmányokkal felszerelve.

Debrecen, 1915 december 8.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat

a békésbánáti ref. egyházmegye kötelékébe tartozó klopódiai egyházközség megüresedett rendes lelkeszi állására.

Javadalom:

1. Lakás az egyház épületében, 4 szoba és melléképületei, házhoz tartozó bel- és kültelek használatával. A lakás tisztittatása és rendben-tartása az egyházat illeti.

2. Készpénz az egyház pénztárából évenyenként előre kiszolgáltatva 800 korona.

3. 16 köbméter erdei hasábfá házhoz szállítva.

4. Stóla az egyházkerület szabályzata szerint.

5. Kongrua 539 K 98 f.

A kongrua kiigazítása esetleg az egyháztól nyerendő fietés felemelésére vonatkozólag az in-

tezkedések folyamatban vannak. Az eddigi javadalomnak 1600 K-ban való biztosítását az egyház magára vállalta. — Az állás azonnal elfoglalandó. — Az egyház kívánja, hogy a megválasztandó lelkész németül tudjon. Erre vonatkozólag a pályázók kérvényeikben nyilatkozzanak.

A pályázati kérvények az E. T. II. t.-c. 16. §-ban felsorolt okmányokkal felszerelve 1915 dec. 26-ig Futó Zoltán espereshez (Szentés, Csongrád megye) küldendők.

Debrecen, 1915 december 8.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetés

népiskolai tankönyvekre.

A tiszántúli református egyházkerület népiskolai tanügyi bizottsága pályázatot hirdet számtani gyakorló füzetekre, melyek az 1909. évi 461. sz. e. k. határozattal elfogadott népiskolai tantervben foglalt követelmények szerint készíten-dők.

Számtani gyakorló füzet az 1. és 3. osztály számára. Külön füzetben, mindenik legfőbb 2 (kettő) nyomtatott ívnyi terjedelemben, kis nyolcadrét alakban.

Az elfogadott pályaművek az egyházkerület tulajdonába mennek át s csak a jelzett ívszám terjedelméig díjaztatnak olyan formán, hogy kis nyolcadrét alakban ívenként 100 (Egyszáz) korona díjban részesülnek. A kis nyolcadrét alak alatt az egyházkerület eddigi népiskolai tankönyvkiadványainak alakja értendő.

Az elfogadott mű első kiadásának korrigálása és revideálása a szerző kötelessége minden díj nélkül. Új kiadásnál az előző kiadásba becsúszott egyes hibák kijavításáért, bele értve a korrektúrát is, nyomott ív után 10, azaz Tíz korona díj adatik. Az átdolgozás díjazásáról esetről-esetre történik intézkedés. A korrektori díj csak addig illeti szerzőt, amíg a korrigálást maga végzi.

Nyomtatásban megjelent művekkel is pályázhatnak szerzők. A pályázás ezekre nyílt, a többiekre zárt.

Fölbívatnak pályázók, hogy pályaműveikkel 1916 augusztus 31-ig a tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalához küldjék be. A kézírásos pályaművek tisztán és könnyen olvashatólag, esetleg gépirással, jeligés levél kíséretében nyújtandók be.

Debrecen, 1915 december 1.

A végrehajtó bizottság.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

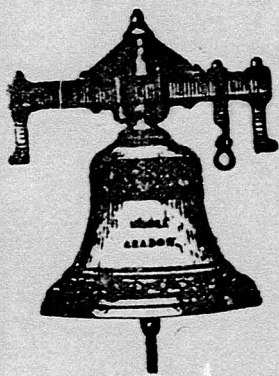
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
ércöntődeje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kiváló jó hang és tartósságáért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-állványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmánya új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok,

mint régi modoruak. Ily szerkezettű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagyéremmel kitüntetve.

Király balzsam

Köszvény és
csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuspedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdelti árakban szerezhetők be.